

fot. arch. ks. M. Wierzbickiego

dzy), którzy odpowiadają za nauczanie religii w kraju, regionie czy diecezji; kierownicy i dyrektorzy ośrodków kształcenia i stałej formacji nauczycieli religii; redaktorzy czasopism podejmujących problematykę edukacji religijnej; reprezentanci krajowych związków nauczycieli religii oraz przedstawiciele ruchów, komitetów czy stowarzyszeń zainteresowanych edukacją religijną.

W pracach EuFRES-u biorą udział przedstawiciele polskich katechetów: ks. Kazimierz Misiaszek (Warszawa), ks. Andrzej Kiciński, ks. Piotr Goliszek (Lublin), Elżbieta Osewska (Tarnów), ks. Roman Buchta, ks. Robert Kaczmarek (Katowice), ks. Michał Borda (Sosnowiec), ks. Mirosław Stanisław Wierzbicki (Rzym-Bydgoszcz), ks. Jan Kochel (Opole).

Zgodnie ze statutem (zob.: eufres.bplaced.net/statuten) Forum podejmuje refleksję nad uwarunkowaniami nauczania religii w szkołach publicznych i prywatnych w krajach Europy, diagnozuje problemy społecz-

JAK UCZYĆ RELIGII?

ks. dr Mirosław Stanisław Wierzbicki SDB

Nauczanie religii w dobie pandemii COVID-19 jest wyzwaniem. Swoimi doświadczeniami podzielili się uczestnicy konferencji zorganizowanej przez Europejskie Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach.

Osoby odpowiedzialne za nauczanie religii z różnych krajów Europy powołały 40 lat temu Europejskie Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach (EuFRES – European Forum For Religious Education In Schools). To niezależne gremium prowadzi pedagogiczno-religijne badania oraz wymienia się doświadczeniami w obszarze szkolnego nauczania religii.

NARODZINY EuFRES-U

W latach pięćdziesiątych ubiegłego stulecia w Europie zaczęła spotykać się grupa osób odpowiedzialnych za duszpasterstwo, których zainteresowania skupiały się zarówno wokół katechezy parafialnej, jak i nauczania religii w szkole. Na skutek dynamicznych przemian społeczno-kulturowych stary kontynent stawał się coraz bardziej pluralistyczny. Zauważało się postępujący proces dechrystianizacji społeczeństwa, przejawiający

się głównie odchodzeniem młodzieży od Kościoła i religii, rewolucją moralną oraz pojawieniem się sekt i nowych ruchów religijnych. Wszystkie te kwestie skłaniały do poszukiwania adekwatnego modelu nauczania religii w szkołach. Z czasem stwierdzono, że należało dążyć do wypracowania takiego modelu nauczania religii, który respektując własny charakter szkoły, wpisałby się w realizowane przez nią cele i zadania. Myśli te stały się ważnym argumentem, aby powołać w 1984 r. Europejskie Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach (EuFRES). Pierwszym przewodniczącym EuFRES-u został przedstawiciel Niemiec Fritz Bauer (1984-1986). W następnych latach funkcję tę pełnili kolejno Gerhard Ott z Niemiec (1986-1992), Korherr Edgar z Austrii (1992-1996), Fidel Herraes z Hiszpanii (1996-1998), Ernst Bloekl z Niemiec (1998-2002), Flavio Pajer z Włoch (2002-2006), Avelino Revilla Cuñado z Hiszpanii (2006-2014), Filippo Morlacchi z Włoch (2014-2018). Od 2018 r. przewodniczącym jest Polak, ks. prof. dr hab. Roman Buchta.

Europejskie Forum dla Edukacji Religijnej w Szkołach jest niezależną grupą naukowców, badaczy i odpowiedzialnych krajowych w zakresie pedagogiczno-religijnym, którzy na bazie swoich badań dzielą się i wymieniają doświadczeniami w obszarze szkolnego nauczania religii. Członkami Forum są krajowi eksperci (naukowcy, pedago-

no-kulturowe oraz wskazuje obszary niezbędnych badań naukowych. Inicjatywa ta pozostaje również otwarta na inne wyznania chrześcijańskie.

W CZASIE PANDEMII

Tegoroczna konferencja pt. „Nauczanie religii w szkołach wobec pandemii koronawirusa COVID-19” miała formę videokonferencji. Prelegenci z Austrii, Polski i Hiszpanii odpowiedzieli na pytanie, jak nauczanie religii w czasach pandemii wygląda w ich krajach. Szerzej tematyka ta została omówiona w czterech grupach językowych, a następnie wszystkie wnioski były podsumowane na zebraniu plenarnym Forum. Uczestnicy tegorocznego Forum pochodzili z siedmiu krajów Europy, debaty EuFRES-u były więc bogate w treści, wypowiedzi i własne przemyślenia uczestników. W refleksjach wsłuchiwało się w oczekiwania młodzieży, której edukacja religijna dokonuje się w świecie kultury postchrześcijańskiej, obojętnej wobec Ewangelii, a nierzadko wrogo do niej nastawionej. Dyskusje na szczeblu Forum niosły przekonanie, że ze względu na różnorodność kontekstów niezbędne jest zaproponowanie różnych modeli nauczania religii w Europie.

W ogólnym dokumencie finalnym Forum zapewniono wszystkich nauczycieli religii, wychowawców, rodziców i uczniów, że nie są sami w rozwiązywaniu codziennych

problemów. Dziś istnieją różnego rodzaju instytucje, stowarzyszenia i zrzeszenia, które pragną ich wspomagać zarówno profesjonalnie, moralnie, jak i w duchu wyznawanej wiary. Wszyscy jesteśmy w tej samej łodzi, wszyscy słabi i zdezorientowani, a jednocześnie ważni i potrzebni, ponieważ wszyscy jesteśmy wezwani do wiosłowania razem i wspierania się nawzajem. Jakkolwiek pandemia jest bolesnym doświadczeniem, to jednak pozwala nam odkrywać, że istnieje możliwość medialnej, coraz szerszej i ubogacającej wymiany doświadczeń ponad granicami językowymi, krajowymi, religijnymi i wyznaniowymi. Wszyscy stoimy przed tymi samymi wyzwaniami i możemy doświadczyć tak wiele wsparcia, uczyć się od siebie nawzajem, być ze sobą, aby stworzyć dobrą lekcję religii. Możemy przecież dzielić się własnymi problemami i szczęściami, własną duchowością w rodzinach, na poziomie parafii lub w Kościele (online i offline).

Ostatnie miesiące uświadamiają nam, że trzeba odważnie budować tożsamość chrześcijańską, aby wspólnie rozwiązywać powstałe i powstające problemy w wychowaniu religijnym. Szczególnego wsparcia wymagają nauczyciele religii, którzy nie zawsze są w stanie udźwignąć zarówno własne, osobiste trudności, jak i narastające problemy w edukacji. Pandemia ukazuje prawdziwie nową wartość edukacji religijnej, która może postrzegać rodzinę jako partnera szkoły i pro-

wadzić uczniów przez spersonalizowany program nauczania.

WARTOŚĆ REALNEJ RELACJI

Jakkolwiek edukacja online jest szansą w sytuacji pandemii, to jednak edukacja twarzą w twarz, kontakt osobisty jest niezbędny i musimy go jak najszybciej przywrócić. Nie wolno nam przy tym zapomnieć, że nowoczesna technologia w dziedzinie komunikacji edukacyjnej musi podążać za wychowaniem i pozostawać w jego służbie, nie odwrotnie. Dlatego trzeba dążyć do budowania sieci relacji między nauczycielami religii w Europie, która ostatecznie nie musi być tylko wirtualna, ale też realna. Ponadto w ramach nauczania religii powinniśmy dążyć do współpracy w wydarzeniach szkolnych i w projektach ze wszystkimi podmiotami. Trzeba też pracować nad tym, aby właściwe tematy dla nauczania religii zostały mocniej zaakcentowane w świadomości społecznej jako niezastąpione.

Czas pandemii uświadomił nam na nowo, jak ważne jest kształtowanie relacji osobowych, towarzyszenie uczniom i wspieranie ich. Podobnie potrzebne jest wsparcie duszpasterskie i towarzyszenie nauczycielom religii, rodzicom. Stąd płynie postulat wzmocnienia rodziny chrześcijańskiej w przekazie wiary w Kościele domowym. Istotne przy tym jest zaangażowanie rodziny (rodziców, dziadków, rodzeństwa itp.) w proces nauczania i wychowania oraz konieczność rozmów osobistych z uczniami. Należy przewidzieć długą

fazę, w której uczniowie będą mogli odnowić i pogłębić swoje kontakty z grupami rówieśniczymi. To zadania istotne z punktu widzenia edukacyjnego i wychowawczego, kluczowy element rozwoju uczniów.

Pojawiające się problemy uświadamiają, że należy poddać refleksji oraz fundamentalnemu przemyśleniu proces nauczania i uczenia się także w jego wersji elektronicznej. Zmiana modelu nauczania jest konieczna, dlatego należy odejść od sztywnej podstawy programowej i kształcić nauczycieli, wykorzystując nowe technologie, zmieniając model dydaktyczny. Potrzebna jest metodyczna różnorodność, zachęcanie do większej ilości pracy grupowej czy zespołowej, ale i wsparcie ze strony władz szkolnych w zakresie prawnym, dydaktycznym i metodycznym. Trzeba szkolić obecnych i przyszłych nauczycieli religii, aby środowisko online nie było dla nich obce i aby potrafili się w nim płynnie poruszać. Nawet jeśli pandemia się skończy, to zdobyta wiedza i doświadczenie w tej dziedzinie nie pójdą na marne. Być może owocem tego czasu będzie późniejsza działalność hybrydowa, w której tradycyjne duszpasterstwo będzie uzupełniane przez rzeczywistość online. Stąd też poznawanie narzędzi cyfrowych i forów informatycznych powinno być możliwe w ramach dalszej edukacji.

Autor jest członkiem Zarządu EuFRES, wykładowcą Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy i dyrektorem Szkoły Salezjańskiej w Koninie

foto: arch. ks. M. Wierzbickiego